

โรคสัตว์สู่คนที่ติดมาจากช่วงน้ำท่วม

รองศาสตราจารย์ สพ.ญ.ดร. เกวลี ฉัตรตรงค์

รวบรวมโดย Emerging and Re-emerging Infectious Diseases in Animals Center

คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. โรคท้องเสีย

สาเหตุ

- ก. เชื้อแบคทีเรียอีโคไล (*E. coli*)
- ข. เชื้อโปรโตซัวจีอาดิเอซิส (Giardiasis)
- ค. พยาธิปากขอ (Hookworm)
- ง. พยาธิเส้นด้าย (Trichuriasis)

อาการในสัตว์และคน

ท้องร่วง ถ่ายอุจจาระปนเลือด น้ำหนักลด สูญเสียน้ำ

การติดต่อ

คนกินอาหารหรือน้ำที่มีเชื้อที่ปนเปื้อนอุจจาระของสัตว์ที่เป็นพาหะ

การป้องกัน

- กินอาหารปรุงสุก
- ล้างมือให้สะอาดบ่อย ๆ
- ดื่มน้ำและน้ำแข็งที่ผ่านการฆ่าเชื้อแล้ว
- ถ่ายพยาธิให้สัตว์เลี้ยงเป็นประจำ โดยเฉพาะลูกสุนัข ลูกแมว
- เก็บหรือคลุมกระบะทรายแมวให้มิดชิด

2. โรคจากการเคลื่อนที่ของตัวอ่อนพยาธิ (Larva migrans)

สาเหตุ

ตัวอ่อนพยาธิ เช่น พยาธิปากขอ พยาธิตัวกลม เคลื่อนที่ผ่านผิวหนัง ลำไส้ หรือลูกตา บางชนิด เคลื่อนที่ไปยังสมองและไขสันหลังได้ด้วย

อาการในสัตว์

ลูกสัตว์มีอาการท้องเสีย การเคลื่อนที่ของพยาธิไปตามอวัยวะต่าง ๆ อาจไม่ทำให้เกิดอาการในสัตว์ แต่เกิดอาการในคน

อาการในคน

ขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่ตัวอ่อนพยาธิไชไป

การเคลื่อนที่ผ่านผิวหนัง ทำให้ผิวหนังเป็นเส้นนูน แดง อักเสบ

การเคลื่อนที่ผ่านลำไส้ ทำให้มีอาการท้องเสีย

การเคลื่อนที่ผ่านลูกตา ทำให้ตาบอดได้

การติดต่อ

คนกินอาหารหรือน้ำที่มีเชื้อที่ปนเปื้อนอุจจาระของสัตว์ที่เป็นพาหะ

การป้องกัน

กินอาหารปรุงสุก

ล้างมือให้สะอาดบ่อย ๆ

ดื่มน้ำและน้ำแข็งที่ผ่านการฆ่าเชื้อแล้ว

ถ่ายพยาธิให้สัตว์เลี้ยงเป็นประจำ โดยเฉพาะลูกสุนัข ลูกแมว

เก็บหรือคลุมกระบะทรายแมวให้มิดชิด

3. โรคเลปโทสไปรา (Leptospirosis)

สาเหตุ

เชื้อแบคทีเรีย *Leptospira spp.* พบบ่อยในฤดูฝน การระบาดมักเกิดหลังน้ำท่วม

อาการในสัตว์

อาการในสุนัข ได้แก่ มีไข้ อาเจียน ปวดท้อง ท้องเสีย ไม่กินอาหาร ตัวแข็ง ปวดกล้ามเนื้อ รุนแรง ไตเสียหาย สัตว์อายุน้อยมักแสดงอาการรุนแรงกว่าสัตว์อายุมาก

อาการในคน

มีตั้งแต่แบบอ่อนจนถึงรุนแรง ได้แก่ มีอาการคล้ายไข้หวัด (มีไข้ ปวดหัว ปวดตามร่างกาย) อ่อนแรง อาเจียน ดีซ่าน และคอแข็ง ในรายที่มีอาการรุนแรงมักพบไต ตับ ระบบประสาทส่วนกลาง สมอ และไขสันหลังถูกทำลาย

การติดต่อ

คนเกิดโรคจากการสัมผัสกับปัสสาวะของสัตว์ป่วยที่ติดเชื้อมนเปื้อนในดินหรือน้ำ เชื้อเข้าสู่ร่างกายผ่านบาดแผลที่ผิวหนัง เยื่อเมือก ตา จมูก และปาก

การป้องกัน

หนูเป็นแหล่งรังโรค การควบคุมประชากรสัตว์ฟันแทะจึงเป็นสิ่งสำคัญ
ไม่สัมผัสปัสสาวะ เลือด เนื้อเยื่อของสัตว์ที่ติดเชื้อ
ล้างมือบ่อย ๆ
ดื่มน้ำสะอาดผ่านการฆ่าเชื้อ

4. โรคสเตรปโทคอกคิซิส (Streptococcosis)

สาเหตุ

เชื้อแบคทีเรีย *Streptococcus spp.*

อาการในสัตว์

สัตว์ที่พบการเกิดโรคมากที่สุด ได้แก่ ม้า หนูตะเภา สุกร สุนัข และแมว ในสุนัขและแมวพบการติดเชื้อที่ผิวหนัง บาดแผล ข้อ ปอดอักเสบ ในบางครั้งการติดเชื้ออาจเกิดรุนแรงมากทำให้ตายได้ เรียกอาการนี้ว่า กลุ่มอาการช็อกซิกซ็อก (toxic shock syndrome) มีอาการไอ อาเจียน ตัวแข็ง กล้ามเนื้อสั่น กล้ามเนื้ออ่อนแรง ชัก ปวดอย่างรุนแรง อาจพบเลือดกำเดาไหลหรือถ่ายเป็นเลือด

อาการในคน

มีอาการเจ็บคอ เจ็บเวลากลืน ปวดหัว ไข้สูง คลื่นไส้ อาเจียน น้ำมูกไหล เรียกว่า อาการสเตรปโทท (Strep throat) หากมีผื่นแดงบนผิวหนัง เรียกว่า สการ์เล็ตฟีเวอร์ (Scarlet fever) โรคนี้ทำให้เกิดการติดเชื้อไปยังส่วนอื่น ๆ ของร่างกาย เช่น ผิวหนัง หัวใจ ข้อมือ และปอด

การติดต่อ

คนเป็นโรคเกิดจากการสัมผัสกับคนที่ติดเชื้อ หรือจากการติดเชื้อโดยตรงเข้าสู่บาดแผล ผ่านทางอากาศ หรือการกิน การติดเชื้อจากสัตว์พบได้ไม่บ่อย

สัตว์ติดต่อระหว่างสัตว์โดยการสัมผัสโดยตรง ผ่านอากาศ วัตถุปนเปื้อนเชื้อ และบางครั้งผ่านการกินได้

การป้องกัน

เนื่องจากเชื้อแบคทีเรียกลุ่มนี้พบได้เป็นปกติบนตัวสัตว์ จะเกิดโรคเมื่อร่างกายอ่อนแอ ดังนั้นจึงสามารถลดการเกิดโรคได้โดยป้องกันการเกิดความเครียด รักษาสุขอนามัยที่ดี ทำความสะอาดบาดแผล

ในคน ให้หมั่นล้างมือให้สะอาด ทำความสะอาดแผลด้วยน้ำและสบู่ให้สะอาด เมื่อพบว่ามี การติดเชื้อให้พบแพทย์ และควรใส่ถุงมือและล้างมือให้สะอาดทุกครั้งหลังจากทำงานกับสัตว์

4. โรคพยาธิตัวกลม (Toxocariasis)

สาเหตุ

พยาธิตัวกลมในสุนัขคือ *Toxocara canis* ในแมวคือ *Toxocara cati*

อาการในสัตว์

สัตว์เลี้ยงที่ติดเชื้อส่วนใหญ่ไม่แสดงอาการ สัตว์บางตัวอาจมีอาการอาเจียน เบื่ออาหาร น้ำหนักลด การติดเชื้ออย่างรุนแรงทำให้ลูกสุนัขและลูกแมวตายได้

อาการในคน

ส่วนใหญ่แล้วการที่คนได้รับไข่พยาธิ จะไม่ทำให้เกิดอาการหรือความเสียหายต่ออวัยวะ เว้นแต่มีการเคลื่อนที่ของตัวอ่อนของพยาธิตัวกลมไปในอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย จะทำความเสียหายแก่เนื้อเยื่อในร่างกายได้ ตัวอ่อนสามารถทำความเสียหายต่อเส้นประสาท หรือเข้าไปอยู่ในตา ทำให้ตาบอดได้

การติดต่อ

สุนัขและแมวทุกอายุติดพยาธิตัวกลมได้ แต่มักพบในสัตว์อายุน้อย โดยผ่านจากแม่ไปสู่ลูกขณะตั้งท้อง

คนติดเชื้อจากการกินไข่พยาธิที่ปนเปื้อนกับอุจจาระในดิน ทราาย หรือพืช โดยไข่พยาธิอยู่ได้เป็นเวลานานในสวนสาธารณะ และสนามเด็กเล่น

การป้องกัน

ถ่ายพยาธิให้สัตว์เลี้ยงเป็นประจำ

ลูกสุนัขและลูกแมวต้องได้รับการตรวจและถ่ายพยาธิจากสัตว์แพทย์ในช่วงแรกของชีวิต

ล้างมือให้สะอาดก่อนรับประทานอาหาร

6. โรคท็อกโซพลาสโมซิส (Toxoplasmosis)

สาเหตุ

เชื้อโปรโตซัว *Toxoplasma gondii*

อาการในสัตว์

สัตว์ที่เป็นโรคมักไม่แสดงอาการป่วย แต่จะมีความรุนแรงในสัตว์อายุน้อย ในแมวอาจพบปอดอักเสบ หรือการเสียหายของระบบประสาทหรือตา สุนัขที่ติดเชื้อมาอาจแสดงอาการสมองอักเสบ เช่น ชัก คอตก สั่น หรืออัมพาต

อาการในคน

ผู้มีความเสี่ยงต่อโรคสูงคือ ผู้มีระบบภูมิคุ้มกันบกพร่อง อาการเริ่มต้นจากไม่รุนแรง คล้ายเป็นหวัด ได้แก่ มีไข้ ปวดเมื่อยตามตัว ปวดศีรษะ เจ็บคอ และอาจแสดงอาการรุนแรงได้ ถ้าโปรโตซัวทำลายกล้ามเนื้อ ระบบประสาท หัวใจ ปอด หรือตา เชื้อทำให้หญิงมีครรภ์แท้ง และทำให้เด็กในครรภ์มีความผิดปกติแต่กำเนิด

การติดต่อ

คนติดโรคได้จากการกินโอโอซิสต์ของเชื้อที่ปนอยู่ในผักดิบหรือเนื้อที่ปรุงไม่สุก อาจติดเชื้อจากการสัมผัสอุจจาระของแมวที่ติดเชื้อ

การป้องกัน

เตรียมอาหารอย่างถูกวิธี ปรุงเนื้อให้สุก ควรล้างผลไม้และผักก่อนรับประทาน สวมถุงมือทำความสะอาดกระบะอุจจาระของแมว หญิงมีครรภ์และผู้ที่มีภาวะทางภูมิคุ้มกันบกพร่อง ไม่ควรทำความสะอาดกระบะถ่ายอุจจาระของแมว

เลี้ยงแมวในบ้าน เพื่อป้องกันการปล่อยเชื้อโอโอซิสต์ออกสู่สิ่งแวดล้อม

รวบรวมและจัดทำโดย : TOOK

& ทีมงานห้องสมุดและศูนย์เอกสารการสัตว